Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Liikenne- ja viestintävaliokunta
HE 2/2017 vp
Työ- ja elinkeinoministeriö
Neuvotteleva virkamies Olli Hyvärinen

Asiantuntijamuistio
29.5.2017

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

HE 2/2017 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laajakaistarakentamisen tukea haja-asutusalueilla koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnan kokous 30.5.2017 klo 12.00

Työ- ja elinkeinoministeriö viittaa liikenne- ja viestintäministeriön liikenne- ja viestintävaliokunnalle toimittamaan, 17.5.2017 päivättyyn kirjalliseen lausuntoon sekä lausuu erityisesti EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisen näkökulmasta lisäksi seuraavaa:

EU:n valtiontukisääntöjen osalta Suomen voimassaoleva laajakaistatukiohjelma perustuu Euroopan komission tekemiin valtiontukipäätöksiin, joissa tukiohjelma on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 (3)(c) artiklan perusteella katsottu sisämarkkinoille soveltuvaksi. Tukiohjelmaa koskeva komission viimeisin päätös annettiin joulukuussa 2015, jolloin tukiohjelman voimassaoloaikaa jatkettiin vuoden 2019 loppuun. Komissio on arvioinut tukiohjelman hyväksyttävyyden laajakaistatukia koskevien valtiontukisuuntaviivojen (Komission tiedonanto - EU:n suuntaviivat valtiontukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä, 2013/C 25/01) perusteella.

Komissio on liikenne- ja viestintäministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa käydyissä keskusteluissa ja kirjeessään 28.4.2017 ottanut EU:n valtiontukisääntöjen näkökulmasta epävirallisesti kantaa hallituksen esityksen (HE 2/2017) sisältämiin muutoksiin Suomen voimassaolevaan laajakaistatukiohjelmaan. Komissio katsoo kirjeessään, että esitetyt muutokset ovat osin luonteeltaan teknisiä tai hallinnollisia (procedural). Komissio on kuitenkin katsonut, että 1) ns. punaisten alueiden rajoituksen poistaminen (tuen myöntämistä ei tulevissa hankkeissa rajattaisi ainoastaan niille alueille, jotka ovat väestötiheydeltään sellaisia, että enintään 5,4 prosenttia väestöstä asuu yhtä harvaan tai harvemmin asutulla alueella) ja 2) tilaajayhteyden tukikelvottoman osan pienentäminen kahdesta kilometristä sataan metriin ovat luonteeltaan tukiohjelman soveltamisalaa lisääviä muutoksia. Näiltä osin esitetyt muutokset edellyttävät siten joko voimassaolevan tukiohjelman muuttamista koskevan valtiontukinotifikaation tekemistä komissiolle ja komission hyväksyntäpäätöstä ennen muutosten täytäntöönpanoa tai vaihtoeh-

toisesti muutosten toteuttamista valtiontukien ns. yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (komission asetus 651/2014) mukaisesti.

Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisala laajeni vuonna 2014 merkittävästi. Soveltamisala laajeni tuolloin muun muassa laajakaistainfrastruktuureille myönnettäviin valtiontukiin, joita koskevat säännöt sisältyvät asetuksen artiklaan 52. Komissio on kirjeessään 28.4.2017 arvioinut, että lakiesitykseen sisältyvät muutokset voitaisiin toteuttaa ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella. Ryhmäpoikkeusasetuksen artiklan 52 mukaan investointituki laajakaistaverkon kehittämiseen on sisämarkkinoille soveltuvaa ja vapautettu ennakkoilmoitusvaatimuksesta edellyttäen, että tuki täyttää artiklaan 52 sisältyvät erityiset edellytykset ja asetuksen I luvussa säädetyt yleiset edellytykset. Ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen edellyttää jäsenvaltiolta asetuksen liitteen II mukaisen jälkikäteisen yhteenvetoilmoituksen tekemistä komissiolle.

Ryhmäpoikkeusasetuksen 52 artiklassa määritellään laajakaistainfrastruktuuritukien tukikelpoiset kustannukset ja alueellinen soveltamisala, edellytetään tuen myöntämistä tarjouskilpailumenettelyn perusteella ja teknologianeutraalisti, edellytetään verkon tukkutason käyttöoikeuksien syrjimätöntä myöntämistä, säännellään tukkutason käyttöoikeuksien hinnoittelua sekä edellytetään yli 10 miljoonan euron tukien osalta seuranta- ja takaisinperintämenettelyä. Kun asetuksen kaikkia ehtoja noudatetaan, asetus mahdollistaa em. tukikelpoisten kustannusten korvaamisen tuensaajille täysimääräisesti.

Lisäksi ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisten tukien tulee täyttää asetuksen I luvun yleiset soveltamisedellytykset. Ne edellyttävät muun muassa, että tukea ei myönnetä ns. vaikeuksissa oleville yrityksille, että tuella on kannustava vaikutus ja että tuki on ns. läpinäkyvää tukea, ts. tuen tarkka määrä on mahdollista laskea etukäteen tarvitsematta tehdä riskinarviointia. Asetuksen artiklassa 5 määritellään läpinäkyväksi tueksi muun muassa avustukset. Takausten osalta tuen läpinäkyvyyden vaatimus tarkoittaa artiklan 5 mukaan sitä, että takauksiin sisältyvä valtiontuen määrä tulee voida laskea etukäteen joko i) komission ns. takaustiedonannon (2008/C 155/02) pk-yrityksiä koskevien ns. safe harbour – takausmaksujen perusteella tai ii) komissiolle ilmoitetun ja komission takaustiedonannon perusteella hyväksymän kyseistä takaus- ja liiketoimintatyyppiä koskevan menetelmän pohjalta. Käytännössä tämä vaatimus tarkoittaa komission esittämän epävirallisen tulkinnan mukaan sitä, että Suomen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisessa laajakaistatukiohjelmassa valtiontukea voidaan myöntää takausten muodossa vain pk-yritysten osalta (siten kuin pk-yritys on määritelty ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä I) ja että takauksen määrä tällöinkin voi takaustiedonannon mukaisesti olla enintään 80 % taatun lainan määrästä.